

HOMO CREATOR

– på besøg i et kreativt hus hvor sindslidende kan lide at være skabende

Af Benny Lihme

BERGEN.

Da jeg efter et par intense timer i Amalie Skrams Hus vendte tilbage til "virkeligheden" og regnvejret i Bergens gader, trængte en gammel sætning igennem det tanke-mylder besøget havde afstedkommet. En sætning fra de sene 1970'eres italienske anti-psykiatri hvor en patient udbryder: "Hvornår kommer den situation, hvor vi ikke er helbredte, men hvor man har glemt, at vi er syge?"

Det ønske om at blive mødt som mennesker og ikke patienter/sygdomme, som sætningen er udtryk for, er fastholdt i de islandske psykologer Gunnarsson's og Gústafsson's bog *Frigørelse – ikke helbredelse* fra 1981.

Det er den italienske psykiater Vieri Marsi som citerer én af hans patienter for den tankerejsende sætning. Jeg mødte Marsi på et tidspunkt, hvor han anbefalede det som en socialpædagogisk kompetence for den danske socialpsykiatri at kunne "sætte brugernes sygdom i parantes". Og det var altså det jeg oplevede, at de var gode til i Amalie Skrams Hus. Formålet med huset er ikke "helbredelse", men "frigørelse" af de potentialer for kreativ skaben, som medlemmerne bringer med sig. Som man kan læse det på stedets hjemmeside (www.amalieskramshus.no): "Vi har hverken læger, psykologer eller journaler. Vores tanke er at have fokus på det raske (norsk: det "friske") i mennesket." Én af brugerne har lavet kulturhusets enkle og flotte logo: "Amalie Skrams HUS – Ett sted Kreativitet Mennesker."

Altså sygdommen i parantes og fire ansatte uden psykiatrifaglig baggrund: en ung kvindelig musiker, der med hendes band baggrund fra byens musikscene og hele personlighed havde en stærk appel til de unge brugere. En anden ansat var tidligere bruger i huset og nu bl.a. nøgleperson i forbindelse med musik og brug af lydstudiet. En medarbejder med en akademisk eksamen fra en kunsthøjskole syntes Bergen Kommune at man skulle have, så det har man også. Med en rollefunktion der især er orienteret mod at varetage de mange kontakter ud til den store verden, som Amalie

*Spareelefanter 2005.
Hanne W. Arnheim.*

*"Det er vældig gøy
at lave noget med
hænderne!"*

*Ja, og hvorfor ikke
spareelefanter i
stedet for
sparegrise?*

Skrams Hus har, hvad enten der er tale om den etablerede kunstverden eller kommunens institutionsområder.

Amalie Skrams Hus er ikke baseret på en behandlingstænkning, hvor nogle behandlere skal producere resultater hos nogle patienter forstået som ændret adfærd. I en tid hvor de fleste behandlere er underlagt det offentliges målrationalitet mht at producere resultater, fastholder de ansatte i Amalie Skrams Hus den enkeltes livsværdi, herunder arbejds- og skaberglæde og et værdigt liv, som et mål i sig selv, hvad enten mediet er maleri, keramik, foto, lyrik eller tekstil/filting.

At være skabende er ikke nødvendigvis noget instrumentelt, som fører til "resultater" a la ingen eller færre genindlæggeler på psykiatrisk hospital. De kreative processer er både middel og mål, selv om ingen kan have noget imod, at den kreative udfoldelse også fører til "behandlingsresultater". Der er adskillige eksempler på, at Amalie Skrams Hus har ført til "effekter" hos nogle af brugerne, som psykiatrien ikke har kunnet klare. Og der er almindelig enighed om, at Bergen Kommune med det årlige tilskud på 3 mio kroner hurtigt kan tjene disse penge ind flere gange, hvis der laves cost benefit analyse på de penge, der spares på et reduceret brug af dyre psyki-

atriske sengepladser ("kommunen kan li' os", siges det flere gange).

Dette bergen'ske hus er i bredere forstand en mulighedsbetingelse for de medlemmer, der møder frem. De ansatte skal ikke varetage en instrumentel og resultatorienteret tilgang, men først og fremmest kunne agere som sam-arbejdende i forhold til medlemmerne. Dette gælder ikke mindst i forbindelse med det relationsarbejde, der er forbundet med husets sociale liv i bredere forstand omkring mødevirk-somhed og brugerindflydelse, kulturaftener, krabbefest, julearrangementer, vandreture i fjeldet og træning til disse vandreture osv. Med til huset som mulighedsbetingelse hører desuden og ikke mindst bruger-bruger relationer. Der er en forbløffende rigdom af ressourcer knyttet til mange af brugerne – kompetente og kreative brugere altså, som lærer andre brugere op. F.ex. på træværkstedet hvor en utrolig dygtig uofficiel værkstedsleder er en markant ressource for andre brugere og bl.a. lærer dem op, så de selv kan lave rammer til billeder.

At brugerbetegnelsen (homo selector) er noget vildledende bliver ikke mindst tydeligt, når man hører om disse "brugeres" skabende udsmykninger uden for egt hus (homo creator). Kunstnere fra Amalie

Skrams Hus har således stået for udsmykning af forskellige bosteder lissom Amalie Skrams Hus har stået bag et udstillingsrum på busstationen i Bergen.

Udefra set er Amalie Skrams Hus ikke et specielt indtagende eller tiltrækkende hus. Der er tale om en anonym etagebygning med forskellige typer kontorvirksomhed mere end et karismatisk udseende kulturhus. Imidlertid gemmer der sig på bygningens førstesal 600 kvadratmeter kunstigt land, hvor en særlig aura slår den besøgende i møde straks indenfor døren.

En blanding af galleri, udstilling og åbent samværsrum med lyse atelier agtige værksteder ud til gaden og mere lukkede rum bag køkken og kantine/samlingsstue.

Af Amalie Skrams Hus' 160 medlemmer kommer 50-60 af dem dagligt – heraf ca. 20 til det egentlige medlemsmøde. Huset er historisk set til dels inspireret af og konkurrerer med byens Fountain House (nogle klubmedlemmer kommer begge steder). Der er både rettigheder og pligter knyttet til at være medlem, som koster kr. 100,- per år.

Selv om medlemmerne mere er "skabere" end "brugere", betegnes de som brugere. Tre af dem sidder i "Styret" for Amalie Skrams Hus sammen med en repræsentant for Bergen Kommune, en repræsentant for amtets sundhedsvæsen og husets daglige leder, som samtidig er bestyrelsens sekretær.

Da jeg skal til at bryde op og vende tilbage til regnen udenfor, kommer en midaldrende mand stilfærdigt hen til mig og forærer mig en CD, der som så meget andet kan købes på stedet. Det var Einar Sagen, en af de absolutte kvalitetskunstnere i Amalie Skrams Hus, der forærede mig hans CD "LYRIKK med MUSIKK". En egenproduktion og et vellykket samarbejde i det lille men fint udstyrede lydstudie i Amalie Skrams Hus. Sagen's følsomme men også skarpt iagttagende lyriske stemme får på CD'en en rytmisk og følelsesladet dimension, der bringer det norske sprog direkte ind i en klassisk amerikansk jazz & poetry tradition.

Solnedgang i Sandviken 2004. Einar Sagen. (desværre ikke gengivet i farver, som det er tilfældet i billedkataloget Kraftverk NO 2 fra Bergen Kommunes projekt "Kunst, kultur og psykisk helse").